

Kapitalkravsforskriften / Basel II
Pilar 3

2007

Innholdsfortegnelse

1. BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	4
1.1 INTRODUKSJON TIL NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	4
1.2 IMPLEMENTERING AV NYE KAPITALDEKNINGSREGLER I SPAREBANK 1 NORD-NORGE	5
2. KONSOLIDERING	6
3. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 NORD-NORGE	7
3.1 FORMÅL	8
3.2 KONSERNETS KONTROLL- OG STYRINGSMODELL	8
3.3 ANSVAR FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL	8
3.4 RISIKOOMRÅDER	10
3.5 PROSESS FOR RISIKO- OG KAPITALSTYRING	12
4. BEREGNING AV KAPITALDEKNING - INFORMASJON PR. RISIKOGRUPPE (PILAR 1)	16
4.1 OPPSUMMERING	16
4.2 KREDITTRISIKO	19
4.3 MARKEDSRISIKO	30
4.4 OPERASJONELL RISIKO	32
5. VURDERING AV KAPITALBEHOV (PILAR 2)	34
5.1 OPPSUMMERING	34
5.2 KREDITTRISIKO	36
5.3 MARKEDSRISIKO	36
5.4 OPERASJONELL RISIKO	38
5.5 LIKVIDITETSRISIKO	38
5.6 EIERRISIKO	40
5.7 FORRETNINGSRISIKO	41
SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	42

1. BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER

1.1 Introduksjon til nye kapitaldekningsregler

Nye krav til finansinstitusjonenes beregning av kapitaldekning, Basel II, trådte i kraft 1. januar 2007. Det nye regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med det nye kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Dette dokumentet skal ses i sammenheng med at de nye kapitalkravene også stiller spesifikke krav om offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar 3).

Pilar 1

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Det nye forslaget innebærer ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, som fortsatt blir 8 %, men det blir noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. De store endringene gjelder beregningen av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} = 8 \%$$

Det nye kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ⁽¹⁾	Interne målemetoder ⁽¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ⁽¹⁾		AMA-metoden ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Metodene krever godkjenning av Kredittilsynet

For banker som er godkjent for å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko være basert på konsernets interne risikovurderinger. Det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning blir mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold) og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene PD, KF og LGD ved bruk av egne modeller for beregning av kapitalkravet.

Pilar 2

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om det ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

Pilar 3

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene fører til at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i pilar 1.

Det er et krav om at offentliggjøring skal skje på internett.

1.2 Implementering av nye kapitaldekningsregler i SpareBank 1 Nord-Norge

Figuren nedenfor viser de metodene som SpareBank 1 Nord-Norge bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt, markeds- og operasjonell risiko.

Kredittrisiko	Valgt metode
Stater	Standard ⁽¹⁾
Institusjoner	Standard ⁽¹⁾
Foretak	IRB Grunnleggende ⁽²⁾
Massemarked	IRB ⁽³⁾
Egenkapitalposisjoner	IRB (Forenklet risikovekt metode)
Markedsrisiko	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Basismetoden

Side: 4 av 36

⁽¹⁾ SpareBank 1 Nord-Norge har fått godkjenning til permanent unntak fra IRB-metoden. I 2007 ble overgangsordningen benyttet slik at porteføljene ble rapportert etter tidligere kapitaldekningsregelverk (Basel 1)

⁽²⁾ Enkelte mindre porteføljer rapporteres etter standardmetoden (borettslag, lag og foreninger, leasing og factoring)

⁽³⁾ For massemarked er det kun en IRB-metode tilsvarende Avansert IRB-metode. Enkelte porteføljer rapporteres etter standardmetoden (bilpantelån)

SpareBank 1 Nord-Norge har fått godkjenning av Kredittilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko fra og med 2007. Basismetoden benyttes for operasjonell risiko, men bankens ambisjon er å tilpasse seg sjablongmetoden i løpet av 2008.

For datterselskapet SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS er det planer om en senere overgang til IRB-metoden, og denne porteføljen rapporteres etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering, factoring og billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS 5,3 % av beregningsgrunnlaget for kredittrisiko for konsernet beregnet etter nye kapitaldekningsregler.

2. KONSOLIDERING

Tabellen nedenfor viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Datterselskap	Antall aksjer	Bokført verdi	Stemmerett	Regnskapsformål
Selskaper som er fullt konsolidert				
Eiendomsdrift AS	2.000	20	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	11.100	18	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
Rana Eiendomsmegling AS	1.124	3	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	10.000	109	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
SpareBank 1 Factoring AS	100	0	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	74.000	74	100,00 %	Oppkjøpsmetoden
SpareBank 1 Nord-Norge Securities ASA	54.000	6	54,00 %	Oppkjøpsmetoden
ANS Bygginvestor I (under avvikling)	-	0	52,36 %	Oppkjøpsmetoden
Selskaper som ikke er konsolidert men hvor det foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrukket i ansvarlig kapital i institusjonen				
SpareBank 1 Gruppen AS	304.668	905	19,50 %	Egenkapitalmetoden
SpareBank1 Boligkreditt AS	1.321.478	175	16,87 %	Egenkapitalmetoden
Helgeland Sparebank	403.652	73	20,00 %	Virkelig verdi
Selskaper som ikke er konsolidert og hvor det ikke foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrukket i ansvarlig kapital i institusjonen				
SpareBank 1 Utvikling AS	2	18	17,74 %	Egenkapitalmetoden
Sum	2.182.124	1.401		

SpareBank 1 Nord-Norge legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Av samme grunn inngår ikke banken eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom de ulike forretningsenhetene i morbanken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gruppen AS. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike beskrankninger ut over hva som følger av rammelovgivningen.

Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse to selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling, og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Etter det konsernet kjenner til foreligger det ikke privatrettslige beskrankninger som begrenser utbyttebetalinger fra disse selskapene.

3. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 NORD-NORGE

3.1 Formål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er et sentralt virkemiddel i SpareBank 1 Nord-Norge for å nå bankens målsettinger slik de er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsomhet og mulighetene for å oppfylle målsettingene overfor grunnfondsbeviserne, ansatte og samfunnet er avhengig av evnen til å identifisere, måle, styre og prise de risiki som oppstår i forbindelse med tilbudet av finansielle produkter og tjenester. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en effektiv kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi.
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Konsernet har en moderat risikoprofil. Konsernet har en målsetting om å minimum opprettholde nåværende internasjonale rating for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

3.2 Konsernets kontroll- og styringsmodell

SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år både i egen regi og gjennom SpareBank 1-samarbeidet lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

Alle ledere er ansvarlige for risiko innen eget forretningsområde og må derfor ha full innsikt i risikobildet til enhver tid. Organiseringen av SpareBank 1 Nord-Norge tar sikte på å sikre uavhengighet i rapporteringen, og konsernet har valgt en tredeling av risikostyringsprosessen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt.

3.3 Ansvar for risikostyring og kontroll

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring er en sterk risikokultur som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for bankens virksomhet og egne handlinger, og de risiki som er forbundet med dette.

Ansvar for risikostyring er delt mellom hovedstyret, styrene i datterselskapene, konsernledelsen og linjeledelsen. Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 Nord-Norges virksomhetsstyring som er beskrevet i kapittelet "Eierstyring og selskapsledelse (se Årsrapporten)". Det er lagt vesentlig vekt på ansvar gjennom personlige fullmakter og uavhengighet mellom forretningsområdene og organisatoriske enheter som overvåker forretningsområdene.

Hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge har det overordnede ansvaret for konsernets risikoeksponeringer og håndtering av risikoene. Dette innebærer et ansvar for å fastsette de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Hovedstyret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Administrerende direktør har ansvaret for konsernets risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer og intern kontroll samt at rutinene følges opp. Adm. direktør er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til hovedstyret.

Forretningsområdene har ansvaret for den samlede risikostyringen innenfor eget virksomhetsområde. Dette innebærer at ledere skal etablere og gjennomføre en forsvarlig risikostyring innenfor sitt ansvarsområde, og sørge for at dette ansvaret utøves på en aktiv måte i samsvar med bankens policy for risikostyring, fullmakter, instruksjoner og rutineverk.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer til administrerende direktør. Avdelingen har det overordnede ansvaret for helhetlig risikostyring, intern kontroll og konsernets etterlevelse av regler og bestemmelser, herunder ansvar for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer.

Kredittstøtte er konsernets sentrale avdeling innenfor kredittområdet. Avdelingen har ansvaret for utarbeidelse og vedlikehold av mål, strategier, retningslinjer og rutiner, samt operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kredittrisikohåndtering. Kredittstøtte har en frittstående rolle i forhold til forretningsområdene og lokalbankene.

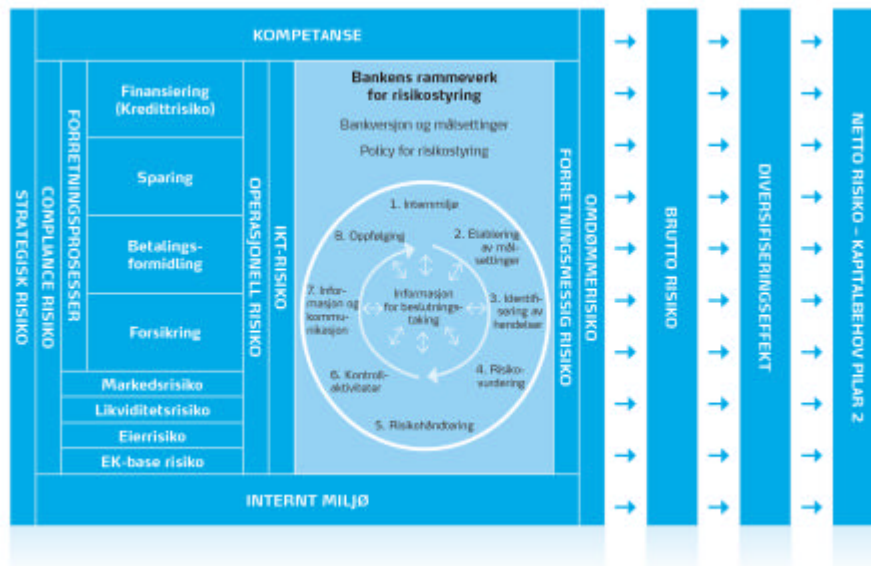
Internrevisjonen skal gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming av kontroller, samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer. Det faglige ansvaret for konsernets interne revisjonsfunksjon ivaretas av ekstern leverandør av revisjonstjenester, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Konsernkredittutvalget innstiller på alle saker som etter konsernets retningslinjer skal behandles av hovedstyret. Utvalget har en sentral rolle ved utforming av konsernets kredittstrategier, kredittpolicyer og kredittregelverk.

Balansekomiteen ledes av viseadministrerende direktør, og behandler saker knyttet til styring av markeds- og likviditetsrisiko, og har ansvaret for å følge opp etterlevelse av rammer fastsatt av hovedstyret. Komiteen følger opp og fastsetter internprising av kapital og kapitalstruktur.

3.4 Risikoområder

SpareBank 1 Nord-Norge identifiserer og styrer risiko innenfor følgende overordnede risikoområder:

Som skisse for helhetlig risikostyring i SpareBank 1 Nord-Norge viser eksponeres konsernet for ulike typer risiko. De viktigste risikogruppene er:

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Kreditrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

Eierisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Boligkreditt AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

Forretningsmessig risiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av høy cost/income rate.

Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Etterlevelsrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital (økonomisk kapital), men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (uventede tap).

Forventet tap: Beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode.

Risikojustert (økonomisk) kapital: Beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Hovedstyret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 Nord-Norge. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

3.5 Prosess for risiko- og kapitalstyring

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er rammeverket basert på følgende elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer konsernet på.

- Strategi
- Organisering og organisasjonskultur
- Risiko- og kapitalstyring
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Strategisk risiko

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører løpende revisjon av konsernets strategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Organisasjonskultur

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Nord-Norge har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer (SNN-koden) som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Konsernets rammer og retningslinjer for "God virksomhetsstyring" og "SNN-koden" har en viktig rolle i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk og hvordan vi gjør forretninger med kunder og andre forbindelser i SpareBank 1 Nord-Norge. Disse utgjør et viktig element i bankens styring av omdømmerisiko.

Risiko- og kapitalstyring

Alle vesentlige risiki er gjenstand for fortløpende vurderinger gjennom året. De vesentligste risiki kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for økonomisk kapital og er et viktig grunnlag for bankens prosess for kapitalstyring.

SpareBank 1 Nord-Norges prosess for kapitalstyringen skal i størst mulig grad sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi.
- Konkurransedyktig avkastning.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil.
- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokeres til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Kapitalen i SpareBank 1 Nord-Norge har ulike formål:

- Egenkapitalen med tillegg for eventuelle fondsobligasjoner skal dekke konsernets definerte behov for risikojustert kapital. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital som er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen som konsernets samlede aktiviteter genererer.
- Ansvarlige lån skal ha som formål å være en sikkerhetsbuffer som det ikke skal tas risikoeksponering på.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 Nord-Norge underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Styret er ansvarlig for å initiere ICAAP-prosessen og kapitalplanleggingen, samt godkjenne utforming og metodevalg. I tillegg er styret ansvarlig for å sette mål for konsernets kapitalnivå som er tilpasset risikoprofil og forretningsmessige rammebetingelser. Denne prosessen er en integrert del av konsernets samlede risikostyring:

Prosesen skal:

- være risikodrevet og omfatte alle vesentlige typer risiko i konsernet
- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være fremoverskuende
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgås regelmessig og minst årlig av styret.

Stresstester

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov er prosess og modeller for stresstester. Hensikten er å identifisere forhold som kan påvirke risikobildet og kapitaldekningen i negativ retning. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av risikobildet, og skal inkludere en vurdering av betydningen for konsernets soliditet.

Stresstestene skal representere forhold som vil kunne inntreffe fra tid til annen, og som SpareBank 1 Nord-Norge bør ta høyde for under hensynet til langsiktig drift. Vurdering og fastsettelse av nødvendig kapitalbehov inngår i en samlet risikovurdering, sammen med vurdering av fremtidige vekstplaner og strategier.

Risikomåling og risikojustert kapital

Internt benytter konsernet risikojustert kapital som målebegrep for beregning av risiko.

Risikojustert kapital angir hvor stort tap som kan oppstå i virksomheten under ekstreme forhold. Beregning av risikojustert kapital er således en sentral størrelse i vurderingen av konsernets behov for egenkapital for å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder.

Både de eksterne og interne kravene blir sammenholdt med konsernets kjernekapital, og bokført egenkapital og kjernekapital vil normalt være høyere enn risikojustert kapital. Dette gir en buffer sett i forhold til fastsatte eksterne og interne minstekrav, noe som gir konsernet nødvendig strategisk handlefrihet og langsiktig stabilitet.

Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innefor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring og compliance som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter.

- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

Det er gitt en nærmere beskrivelse av kreditt-, markeds- og operasjonell risiko i påfølgende avsnitt.

4. BREGNING AV KAPITALDEKNING - INFORMASJON PR. RISIKOGRUPPE (PILAR 1)

4.1 Oppsummering

Sammensetning ansvarlig kapital

Tabellen nedenfor gir opplysninger om ansvarligkapital, herunder kjernekapital.

Ansvarlig kapital konsern 31.12.07

Beløp i mill kroner

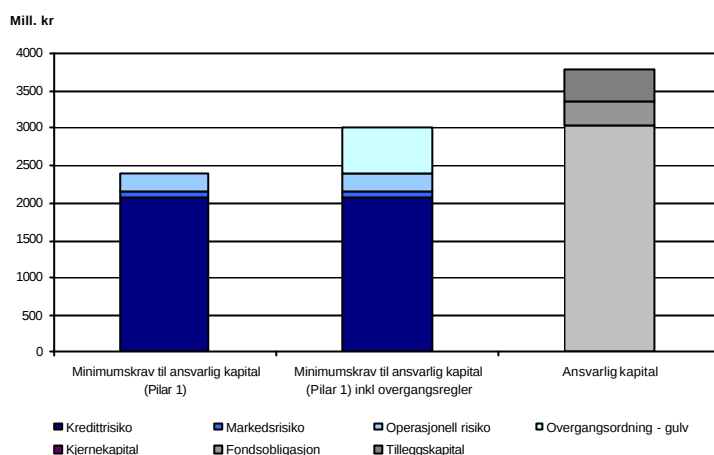
Kjernekapital	
Grunnfondskapital	841
Overkursfond	76
Sparebankens Fond	2 270
Uttevningsfond	204
Gavefond	164
Sum balanseført egenkapital	3 555
Fondsobligasjon 1)	326
Overfinansiering pensjonsforpliktelse	0
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	- 15
Ansvarlig kapital i finansinstitusjoner	- 395
Fradrag justert forventet tap beløp	- 129
Sum kjernekapital	3 342
Tilleggskapital	
Evigvarende ansvarlig kapital	0
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	928
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner 2)	- 395
Fradrag justert forventet tap beløp	- 129
Kapitaldekningsreserve	- 742
Sum tilleggskapital	404
Ansvarlig kapital	3 746
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	37 585
Poster utenfor balansen som ikke inngår i handelsporteføljen	707
Valutarisiko og poster i handelsporteføljen	2 225
Fradrag for :	
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner 2)	- 47
Nedskrivninger	- 304
Kapitaldekningsreserve	- 742
Totalt beregningsgrunnlag	39 424
Totalt beregningsgrunnlag etter IRB	37 453
Kapitaldekning	10,00 %
herav kjernekapital	8,92 %
herav tilleggskapital	1,08 %

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.

2) I kapitaldekningsberegningen inngår ansvarlig lånekapital i et felleskontrollert selskap samt eierandel utpver 10 % i kredittinstitusjoner med til sammen 715 671.

Minimumskrav til ansvarlig kapital

Grafen nedenfor viser regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital basert under Pilar 1 i det nye kapitaldekningsregelverket sammenlignet med ansvarlig kapital.

Søyle 1 i figuren viser minimumskravet til ansvarlig kapital på 2,4 mrd. kroner basert på de nye kapitaldekningsreglene. Konsernet har fått en positiv effekt på kapitaldekningen ved innføring av det nye regelsettet, men den fulle effekten vil først gjøre seg gjeldende i 2010.

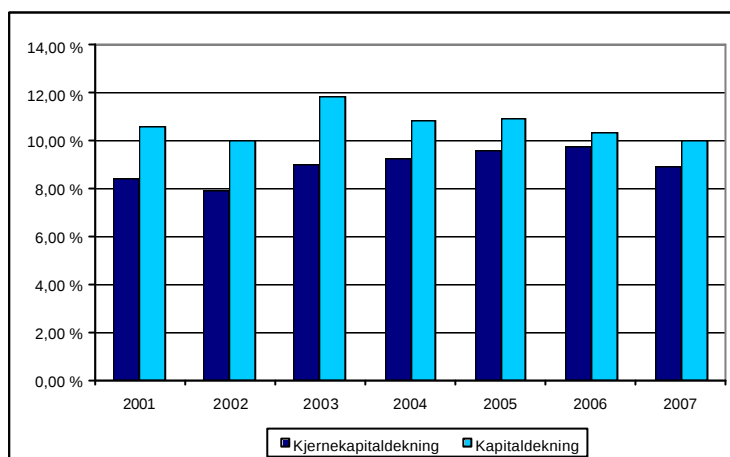
I en overgangsperiode er det bestemt i forskrift at beregningsgrunnlaget for beregning av ansvarlig kapital i 2007 ikke kan være lavere enn 95 prosent av minimumskravet beregnet etter det gamle regelverket (Basel 1). Minimumskravet til ansvarlig kapital i henhold til overgangsregelen er derfor vist i søyle 2. I 2008 og 2009 er tilsvarende begrensninger henholdsvis 90 og 80 prosent av minimumskravet beregnet etter det gamle regelverket (Basel 1).

Ved årsskiftet er netto ansvarlig kapital 3,7 mrd. kroner, hvorav kjernekapitalen utgjør 3,3 mrd. kroner.

Konsernets har en målsetting om en kapitaldekning på 12,0 %, herav en kjernekapitaldekning på 9,0 %. Ved utgangen av 2007 var konsernets kapitaldekning på 10,0 % og kjernekapitaldekningen på 8,92 %.

I 1. kvartal 2008 er det tatt opp et nytt ansvarlig lån på 350 mill kroner. 18. juni 2008 er det call på et ansvarlig lån 232 mill kroner.

I figuren nedenfor vises utviklingen i kapitaldekningen og kjernekapitaldekningen for perioden 2001-2007.

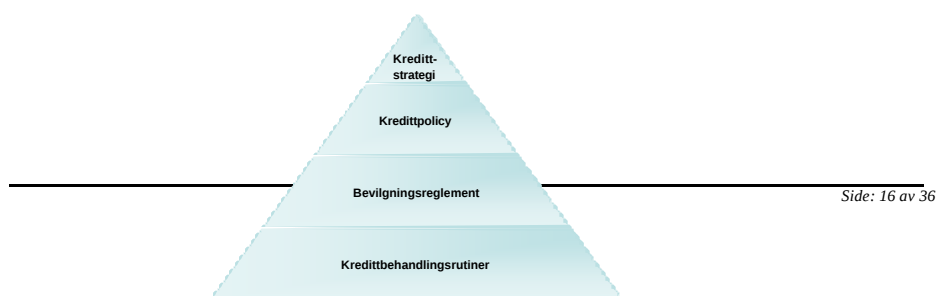
SpareBank 1 Nord-Norge har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

4.2 Kredittrisiko

Jfr. definisjon under pkt 3.4.

Styring og kontroll

Figuren nedenfor viser sentrale element i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring.

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler, og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital.

I tillegg setter de kredittstrategiske rammer særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.

Konsernets kredittpolicy fastsettes av administrerende direktør og oppdateres minimum årlig. Kredittpolicyen beskriver prinsipper for kredittgivning både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering og prosjektfinansiering. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko.

Konsernets bevilgningsreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutningen i låne- og kredittsaker. Administrerende direktør kan innenfor sine fullmakter videredelegere fullmakter. Kredittfullmaktene er personlige, og differensieres blant annet ut fra et risikoperspektiv.

Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning.

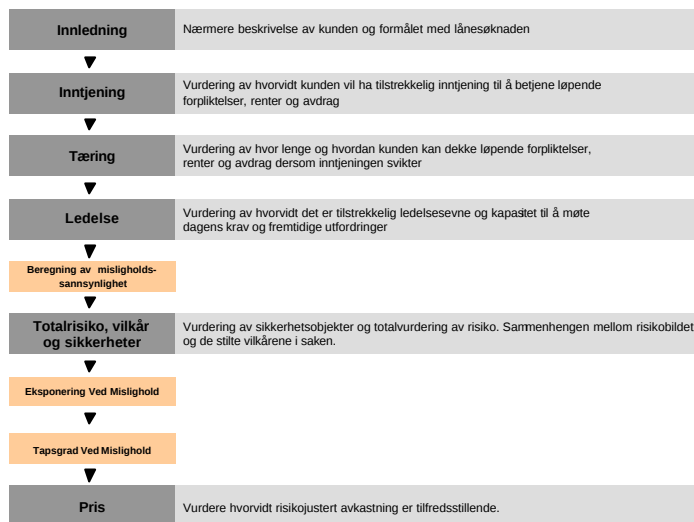
Konsernets risikoeksponering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestyringssystem. Systemet inneholder informasjon om enkeltkunder og porteføljer, og gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 Nord-Norge foretar en månedlig oppdatering av porteføljeinformasjonen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Avdeling for risikostyring og compliance foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til ledelsen og styret.

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører periodisk stresstester av kredittrisikoen. Dette er et viktig verktøy for å analysere hvordan negative hendelser påvirker konsernets resultat, balanse og kapitaldekning. Det gjøres både stresstest av enkeltfaktorer og scenarioanalyser, hvor konsernets portefølje utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom en periode på minimum 3 år.

Modellbeskrivelse og anvendelse

I figuren nedenfor beskrives konsernets overordnede kredittvurderingskonsept.

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på tre hovedkomponenter:

Sannsynlighet for mislighold (PD): Kundene blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig snitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursykel. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni risikoklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg har konsernet 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Inndelingen i høy, middels og lav risiko foretas i forhold til misligholdssannsynlighet.

Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- Et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr 1 000, eller
- Når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD): EAD er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 1 både for nedbetalingslån og rammelån.

Tapsgrad ved mislighold (LGD): LGD er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjons-verdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Sikkerhetstyper som benyttes for massemarked er i all hovedsak pant i fast eiendom. Realisasjonsverdi beregnes som objektets markedsverdi med fradrag for standard reduksjonsfaktor og eventuell ytterligere verdijusteringer.

Ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) benyttes myndighetsfastsatte faktorer.

Risikoprising: SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingmodellen tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Mislighold og nedskrivninger

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig. Store og risikable engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer enn 55 dager eller dersom de har en svak betalingshistorikk.

Porteføljen scores månedlig med utgangspunkt i objektive data. Banken foretar individuelle nedskrivninger for lån hvor det foreligger objektive bevis for at lånet er tapsutsatt. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs nedskrivning. Senere rentendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Gruppevis nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingssevne.

Validering: Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Dette arbeidet kan deles inn i tre hovedområder:

- *Kvantitativ validering:* Den kvantitative valideringen skal sikre at bankens estimater for misligholdssannsynlighet, konverteringsfaktor (for bruk ved fastsettelse av eksponering ved mislighold) og tapsgrad gitt mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres ulike typer analyser som ser nærmere på modellenes evne til å rangere engasjementer (diskriminerings-evne), evne til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne og stabiliteten i modellenes estimater.

- *Kvalitativ validering:* Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral bestanddel av konsernets risikostyring og beslutnings-prosess. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko.
- *Etterlevelse av Forskrift om kapitalkrav:* Gjennomgangen skal sikre at konsernet etterlever Forskrift om kapitalkrav.

Porteføljinformasjon

Tab.1 Engasjement fordelt på kunde grupper

Beløp i mill kroner	Utlån og fordringer	Totalt engasjement	Brutto misligholdte og nedskrevne	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte og nedskrevne
Statsforvaltningen og tvordforvaltningen	398	403	0	0	0
Fylkeskommuner og kommuner	231	570	0	0	0
Jordbruk skogbruk fiske fangst og anndrett	2 941	3 197	200	38	162
Utvinnin av råolje og naturgass	21	21	0	0	0
Industri og bergverk	1 457	1 983	74	18	56
Rygg og anlegg kraft og vannforsyning	1 376	2 050	25	5	20
Varehandel hotell- og restauranndrift	1 704	2 261	21	7	14
Utenriks sjøfart og røtransport	1	1	0	0	0
Transport ellers og kommunikasjon	1 261	1 464	11	2	9
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenestevting	7 825	8 199	59	19	40
Tjenestevtende næring ellers	817	1 994	11	2	9
Forsikring verdipapirfond og andre finansielle foretak	198	1 828	0	0	0
Personmarked utland	51	53	2	0	2
Personmarked	31 932	33 246	160	44	116
Sum utlån til kunder før nedskrivninger	50 213	57 270	563	135	428
- individuelle nedskrivninger	135	135			
oppnenedskrivninger	170	170			
Utlån til kunder	49 908	56 965	563	135	428
Gjennomsnitt*	47 970	54 770			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	330	330	0	0	0
Gjennomsnitt*	477	427			

* Gjennomsnitt er definert som IB+UB / 2

Tab.2 Engasjement fordelt på geografiske områder

Beløp i mill kroner	Utlån og fordringer	Totalt engasjement	Brutto misligholdte og nedskrevne	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte og nedskrevne
Nord-Norge inklusiv Svalbard	45 904	52 796	541	135	406
Øvrige fylker	4 239	4 401	0	0	0
Utlendet	70	73	22	0	22
Utlån til kunder før nedskrivninger	50 213	57 270	563	135	428
- individuelle nedskrivninger	135	135			
oppnenedskrivninger	170	170			
Utlån til kunder	49 908	56 965	563	135	428

Tab.3 Engasjement fordelt på gjenstående løpetid

Beløp i mill kroner	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	132	198	0	0	0		330
Netto utlån til kunder	6 428	397	3 496	8 479	31 108		49 908
Garantier						1 085	1 085
Ubenyttede kreditter						5 972	5 972
Sum engasjement til kunder og kredittinstitusjoner	6 560	595	3 496	8 479	31 108	7 057	57 295

Tab.4 Forfalte engasjement

Beløp i mill kroner	Utlån
Uordnet / overtrukket antall dager:	
Under 30 dager	471
31 til 60 dager	142
60 til 90 dager	63
Over 90 dager	166
Uordnede utlån	842

Tab.5 Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

BALANSE

Beløp i mill kroner	2007
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	196
Konstaterte tap på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	110
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	49
Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	52
Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	46
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på	135
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	178
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	-8
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	170

RESULTAT

Beløp i mill kroner	2007
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-62
Periodens endring i gruppenedskrivninger og verdi overvåkningsportefølje	-13
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt individuelle nedskrivninger for	110
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt individuelle nedskrivninger for	7
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-25
Sum tap på utlån og garantier	17

Tab.6 Tap på utlån og garantier fordelt på kundegrupper

<i>Beløp i mill kroner</i>	Endring individuelle nedskrivninger	Individuelle tap 2007 ¹⁾
Jordbruk, skogbruk, fiske, fangst og oppdrett	- 14	0
Utvinning av råolje og naturgass	0	0
Industri og bergverk	- 12	11
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	- 4	4
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	- 8	16
Utenriks sjøfart og rørtransport	0	0
Transport ellers og kommunikasjon	0	2
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	- 10	8
Tjenesteytende næring ellers	- 1	2
Forsikring, verdipapirfond og andre finansielle foretak	0	0
Personmarked utland	0	0
Personmarked	- 11	7
	- 60	50

¹⁾ Individuelle tap hensyntar ikke inngang på tidligere konstaterte tap (25 mill. kr. i 2007)

Tab.7 Individuelle nedskrivninger for engasjementer der IRB-metode benyttes

Engasjementskategori	Nedskr. 12.07	Nedskr. 12.06
Massemarkedsengasjementer		
<i>Engasjementer med pant i fast eiendom</i>		
<i>Massemarked - SMB</i>	13	17
<i>Øvrige massemarkedsengasjementer</i>	4	3
Foretak:	28	36
<i>Foretak S=50</i>	-	-
<i>Foretak S<50</i>	79	118
<i>Foretak SL</i>	4	12

Alle engasjement med individuelle nedskrivninger tilordnes risikoklasse K, og individuelle tap bokført i 2007 tilhører derfor uten unntak denne risikoklassen.

Tab. 8 Samlet EAD for hver av engasjementskategoriene der IRB-metode benyttes

Kategori og underkategori	EAD
Massemarkedsengasjementer:	
Engasjementer med pant i fast eiendom	30.548
Massemarked - SMB	1.462
Øvrige massemarkedsengasjementer	2.014
Foretak:	
Foretak S=50	457
Foretak S<50	10.548
Foretak SL	5.916
Egenkapitalposisjoner (Enkel risikovektmetode):	
Omsatt på børs	318
Øvrige	224

Tab.9 Opplysninger pr risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes

<i>Beløp i hele mill. kr</i>	Samlet EAD	EAD off-balance poster	Gjennomsnittlig risikovekt	Gjennomsnittlig LGD	Gjennomsnittlig KF
<u>Engasjementer med foretak der IRB metode benyttes:</u>					
A	192	121	41,8 %	45,0 %	92 %
B	6.513	1.190	67,2 %	45,0 %	99 %
C	4.542	684	92,9 %	45,0 %	99 %
D	2.389	583	112,3 %	45,0 %	99 %
E	558	66	141,0 %	45,0 %	98 %
F	1.637	205	144,2 %	45,0 %	99 %
G	289	51	189,1 %	45,0 %	100 %
H	205	4	209,1 %	45,0 %	100 %
I	238	22	189,2 %	45,0 %	99 %
J	123	1	0,0 %	45,0 %	100 %
K	234	12	0,0 %	45,0 %	100 %
Massemarkedsengasjementer der IRB metode benyttes:					
A	2.953	262	1,5 %	9,5 %	100 %
B	14.518	587	7,3 %	11,1 %	100 %
C	7.840	311	13,5 %	11,7 %	100 %
D	5.527	160	21,2 %	13,2 %	100 %
E	1.238	32	34,6 %	16,4 %	100 %
F	586	19	38,9 %	14,7 %	100 %
G	380	10	49,7 %	16,9 %	100 %
H	201	3	61,9 %	17,9 %	100 %
I	620	7	62,4 %	13,9 %	100 %
J	72	0	32,3 %	23,2 %	100 %
K	89	0	8,2 %	48,4 %	100 %

Sparebanken Nord-Norge rapporterer ikke spesialiserte foretak etter sjablongmetoden.

Tab.10 Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

Engasjementskategori	Predikert PD 31.12.2006	Observert mislighold 01.01-31.12.2007
Massemarkedsengasjementer:		
<i>Engasjementer med pant i fast eiendom</i>	1,05 %	0,29 %
<i>Massemarked - SMB</i>	1,86 %	0,97 %
<i>Øvrige massemarkedsengasjementer</i>	2,85 %	1,35 %
Foretak:		
<i>Foretak S=50</i>	0,96 %	0,00 %
<i>Foretak S<50</i>	2,99 %	1,57 %
<i>Foretak SL</i>	2,47 %	1,17 %

Predikert PD og observert mislighold er snittberegnet i forhold til antall eksponeringer - ikke volumvektet. Predikert PD er eks. engasjementer som var misligholdt på scoringtidspunktet.

Tab.11 Andel pantesikret

Engasjementskategori	Engasjements- beløp	Andel ¹⁾ pant i fast eiendom	Andel ¹⁾ annen sikkerhet
Massemarkedsengasjementer			
Engasjementer med pant i fast eiendom	30.554	100 %	0 %
Massemarked - SMB	1.472	78 %	17 %
Øvrige massemarkedsengasjementer	2.017	15% ²⁾	35 %

¹⁾ Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjementsbeløp for gjeldende engasjementskategori

²⁾ Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30% av kundens engasjement, kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom men som øvrig massemarked

Sparebanken Nord-Norge har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i LGD beregning, her benyttes myndighetsfastsatte LGD-faktorer.

4.3 Markedsrisiko

Jfr. definisjon under pkt 3.4.

Markedsrisiko oppstår hovedsaklig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som funding og rente- og valutahandel.

Styring og kontroll

Markedsrisiko kontrolleres hovedsaklig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av hovedstyret og løpende analyser av utenstående posisjoner. Rammene for eksponeringer gjennomgås og fornyes minimum årlig. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av negative markedsbevegelser. SpareBank 1 Nord-Norges markedsrisikoeksponering er moderat.

Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av markedsrisikoen.

Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på 1 prosent. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd og det er egne rammer for renteeksponering innenfor de enkelte tidsperiodene. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er moderat.

Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. SpareBank 1 Nord-Norge har i svært liten grad egenhandel innenfor valuta og renteinstrumenter. Aktiviteten innenfor området består stort sett av nødvendig inndekking av bankens og kunders posisjoner.

Konsernets valutarisiko ligger godt innenfor de vedtatte rammer og anses som lav.

Et verdipapirs verdi (obligasjon, sertifikat eller egenkapitalpapir) avhenger av faktorer som er spesifikke for de enkelte utstederne og av generelle markedsbevegelser. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Konsernets generelle eksponering mot markedsrisiko er moderat.

Porteføljeinformasjon

Tab. 12: Minimumskravet til ansvarlig kapital for markedsrisiko, herunder posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørssisiko, valutarisiko og varerisiko.

	Konsolidert	Minimumskravet til ansvarlig kapital			
		SNN (morbank)	SNN Finans	SNN Securities	SNN Invest
Posisjonsrisiko	247.033	210.368	-	-	36.665
Egenkapitalinstrumenter	140.272	103.607	-	-	36.665
Gjeldsinstrumenter	106.761	106.761	-	-	-
Andeler i verdipapirfond	-	-	-	-	-
Derivater	-	-	-	-	-
Kredittderivater	-	-	-	-	-
Emisjoner	-	-	-	-	-
— Motpartsrisiko (i handelsporteføljen)	53	53	-	-	-
Motpartsrisiko utenfor handelsporteføljen	52	52	-	-	-
Standardmetoden	52	52	-	-	-
IRB-metoden	-	-	-	-	-
Oppgjørssisiko	0	0	-	-	-
herav 5-15 dager	0	0	-	-	-
herav 16-30 dager	-	-	-	-	-
herav 31-45 dager	-	-	-	-	-
herav >45 dager	-	-	-	-	-
Valutarisiko	0	0	-	-	-
Varerisiko	-	-	-	-	-
Sum	247.138	210.473	0	0	36.665

Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen:

Tab.13: Opplysninger om investeringer fordelt etter formål

Tall i hele 1 000 kroner

Formål	Investeringer/beløp
Gevinstformål	106.789
Strategisk formål	16.943
Diverse	159

Tab.14: Oversikt over motpartsrisiko for derivater

Tall i hele 1 000 kroner

	Nominell verdi	Virkelig verdi - brutto	Virkelig verdi - netto	Engasjements- beløp
Valutainstrumenter	-	-	-	-
Valutaterminer (forwards)	-	-	-	-
Valutabytteavtaler (swaps)	-	-	-	-
Renteinstrumenter	14.889	189	189	52
Rentebytteavtaler (swaps)	14.889	189	189	52
Ikke-standardiserte kontrakter	-	0	0	0
Kredittderivater	-	-	-	-

4.4 Operasjonell risiko

Jfr. definisjon under pkt. 3.4.

Operasjonell risiko omhandler risikoen for tap som følge av:

- Mennesker:
Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer:
Svikt i IKT og andre systemer

- Eksterne årsaker:
Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 Nord-Norge. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger og styringstiltak bidrar til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet.

Alle ledere gir årlig en bekreftelse til administrerende direktør på kvalitet og etterlevelse innenfor områdene:

- Strategi, policy og rutiner
- Lover og regler
- Kompetanse
- Organisasjonskultur

Forbedringsområder går inn i et eget handlingsprogram og administrerende direktør legger rapporten fram for hovedstyret.

Banken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen.

Hovedstyret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

SpareBank 1 Nord-Norge er deltaker i et FoU- prosjekt innenfor operasjonell risiko i samarbeid med SpareBank 1 alliansen, DnB NOR og Universitetet i Stavanger. Formålet med prosjektet er å etablere Norge som et faglig tyngdepunkt i Europa innenfor styring og måling av operasjonell risiko i bank/finans. Prosjektet skal også utvikle et verktøy for styring av operasjonell risiko som kvalifiserer til bruk av avansert metode for beregning av det lovbestemte minimumskrav til dekning av operasjonell risiko.

Metode

Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko, det vises til pkt 1.2.

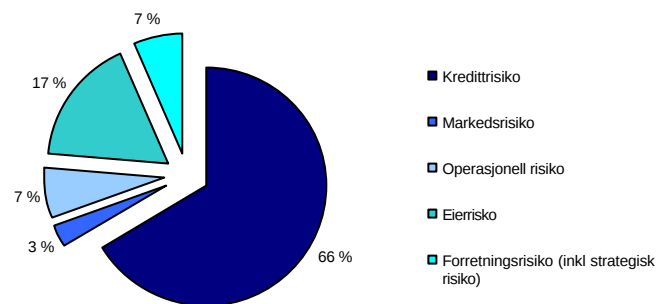
5. VURDERING AV KAPITALBEHOV (PILAR 2)

5.1 Oppsummering

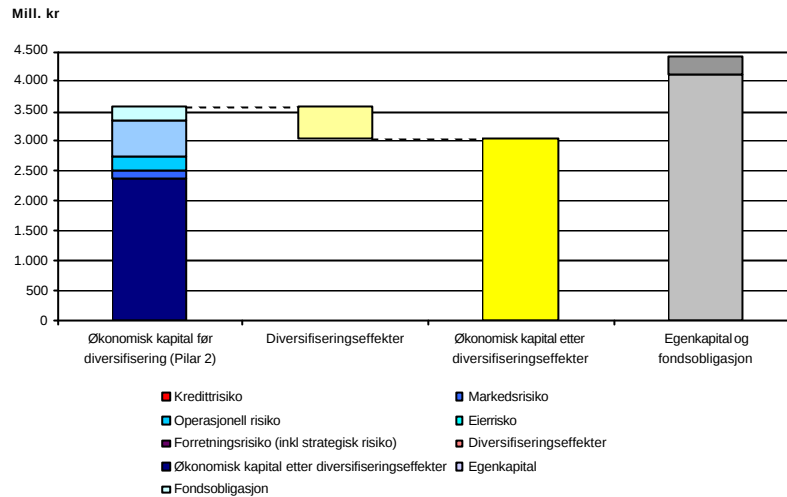
Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av kvalitative vurderinger.

I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering pr 31.12.07. Ved årsskiftet er det beregnet økonomisk kapital for kreditt- markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

I tabellen nedenfor vises økonomisk kapital pr 31.12.07. I tillegg er det gjort en sammenligning av behovet for økonomisk kapital mot faktisk egenkapital og fondsobligasjon (hybridkapital) pr 31.12.07.

Totalt behov for økonomisk kapital pr 31.12.07 er beregnet til 3,6 mrd. kroner før diversifiseringseffekter. Når en tar hensyn til diversifiseringseffekter mellom risikogruppene, er behovet for økonomisk kapital beregnet til 3,1 mrd. kroner. Diversifiseringseffekten viser den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder som ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig.

Tilgjengelig egenkapital inkludert fondsobligasjon utgjorde 4,4 mrd. kroner ved årsskiftet.

SpareBank 1 Nord-Norge har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av de risikotypene som ikke dekkes av Pilar 1 - Minimumskrav til ansvarlig kapital, samt gitt en nærmere beskrivelse av beregningen av økonomisk kapital for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko der den avviker fra de regulatoriske beregningene.

5.2 Kredittisiko

Jfr. definisjon under pkt 3.4.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 4.2.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet bruker i all hovedsak de samme modeller og tilnærminger ved beregning av økonomisk kapital som ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital. Det er imidlertid noen forskjeller.

Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) beregnes risikoparameteren "Tapsgrad Gitt Mislighold" basert på interne modeller i Sparebank 1 Nord-Norge. Interne estimater for "Tapsgrad Gitt Mislighold" er lavere enn de sjablongverdier myndighetene har fastsatt.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangs-konjunktur.

Beregningen av minimumskrav til ansvarlig kapital tar heller ikke hensyn til konsentrasjonsrisiko i porteføljen. Konsentrasjonsrisiko defineres som den risiko som oppstår ved å konsentrere eksponeringen mot en enkelt kunde, bransje, geografisk område - eller mot engasjementer der sikkerhetene har like risikoegenskaper. SpareBank 1 Nord-Norge hensyntar konsentrasjonsrisiko i beregning av økonomisk kapital.

5.3 Markedsrisiko

Jfr. definisjon under pkt. 3.4.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av markedsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 4.3.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet rapporterer regulatorisk kapital (pilar 1) i henhold standardmetoden for markedsrisiko. Det beregnes økonomisk kapital for rente-, valuta- og verdipapirrisiko for SpareBank 1 Nord-Norge. Grunnlaget for beregningen er stresstester som tar utgangspunkt i scenario med stor markedsforstyrrelse. Måling av økonomisk kapital er et viktig verktøy i forbindelse med intern rammestyring og kapitalallokering.

Beregningene av økonomisk kapital avviker ikke bare modellmessig, men også til en viss grad porteføljemessig fra de regulatoriske kapitalberegningene. Dette skyldes blant annet at de interne beregningene av økonomisk kapital inkluderer renterisiko utenfor handelsporteføljen, hvilket ikke er underlagt standardmetodens minimumskrav til kapital.

Tabellen nedenfor illustrerer den resultatmessige effekten av stresstest utført ved full rammeutnyttelse.

Hovedramme	Markedsjokk	Estimert resultateffekt i millioner NOK
Valutaeksponering	10 % endring	5,0
Renteeksponering	1 % parallellskift	30,0
Strukturerte produkter	30 % verdifall	5,6

Side: 30 av 36

Aksjer/grunnfond handelsportefølje	40 % verdifall	27,2
Utenl. aksjer / aksjefond handelsportefølje	30 % verdifall	15,6
Aksjer strategiske plasseringer	40 % verdifall	115,6
Aksjeinvesteringer SpareBank1 Nord-Norge Invest AS	40 % verdifall	49,6
Obligasjoner	VaR-modell basert på rating *	137,1
Fulltegningsgaranti eiendomsfond	40 % verdifall	22,0

* Ved scenario "stor markedsforstyrrelse" justeres verdiendringen mot erfaringer siste måneder.

Stresstesten er et verktøy for å analysere hvor store tap forbundet med markedsrisiko SpareBank 1 Nord-Norge kan bli påført dersom alle rammer er fullt utnyttet og markedsbevegelsene er ekstreme. I en normal situasjon vil ikke alle rammer være fullt utnyttet.

5.4 Operasjonell risiko

Jfr definisjon under pkt 3.4.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko er nærmere beskrevet i pkt 4.4.

Økonomisk kapital

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter pilar 2. Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i standardmetoden. I tillegg vurderer konsernet behovet for buffer knyttet til kvaliteten på styring og kontroll.

5.5 Likviditetsrisiko

Jfr. definisjon under pkt. 3.4.

Styring og kontroll

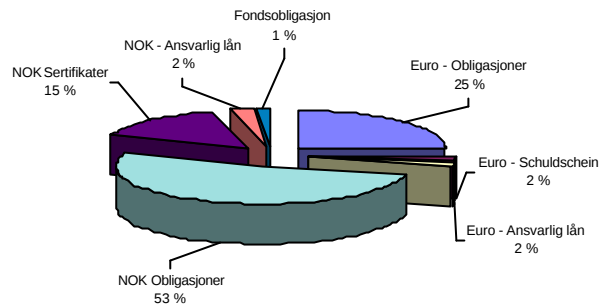
Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av hovedstyret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. I tillegg har konsernet utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder.

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Konsernets valuta-/finansområde (Kapitalmarked) har ansvaret for likviditetsstyringen, mens etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring og compliance. Status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig til hovedstyret. For å redusere likviditetsrisikoen ytterligere, holdes en reserve i form av kommiterte trekkrettigheter.

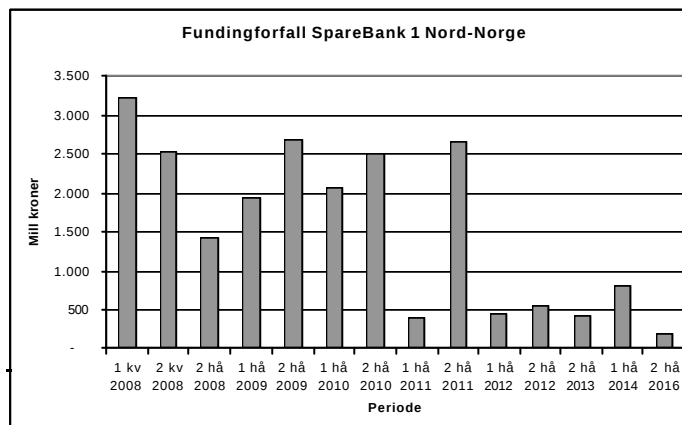
Sprednings- og løpetidsinformasjon

Figurene nedenfor viser konsernets fundingkilder fordelt etter type.

Per 31.12.07 hentet konsernet 70 % av fundingen fra det norske markedet, mens andelen fra det internasjonale markedet var 30 %.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån var 63,8 % pr 31.12.07 mot 60,1 % og 60,9 % for henholdsvis ett og to år siden. Figuren nedenfor illustrerer innlånsporteføljens forfallsstruktur fra og med årsslutt 2007.

Til tross for urolighetene i finansmarkedene er konsernets likviditetssituasjon pr 31.12.07 tilfredsstillende. Konsernet økte sine likvide eiendeler gjennom obligasjoner deponert i Norges Bank i løpet av året. I løpet av våren 2007 var lovgivningen for obligasjoner med fortrinnsrett på plass. Gjennom det deleide selskapet SpareBank 1 Boligkreditt AS fikk konsernet redusert sin likviditetsrisiko betydelig. I 2007 overførte konsernet ca 2,7 mrd. kroner i boliglån hvilket gav en tilsvarende positiv likviditetseffekt. Bankens mulighet til å plassere godt sikrede boliglån inn i SpareBank1 Boligkreditt AS vil ha en positiv effekt på bankens fundingbehov fremover.

Faktisk overskuddslikviditet ved årsslutt er på 5,1 mrd. kroner, definert som innestående i Norges Bank, låneadgang i Norges Bank og ledige trekkrettigheter. Av konsernets totale innlånsvolum på 22 mrd. kroner ved årsslutt, skal 7,2 mrd. kroner refinansieres i 2008.

Ratingnivå, sammensetningen av ekstern funding fordelt på kilder og løpetider, og tilgang til kapitalmarkedene, er av stor betydning for bankens likviditetssituasjon. Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnede likviditetsstrategi og beredskapsplan.

Økonomisk kapital

Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder.

5.6 Eierrisiko

Jfr. definisjon under pkt. 3.4.

Styring og kontroll

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Midt-Norge, Sparebanken Hedmark, Samarbeidende

Sparebanker AS (20 sparebanker på øst- og nordvestlandet), samt Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO. SpareBank 1 Nord-Norge sin eierandel i Sparebank 1 Gruppen AS er 19,5 prosent.

SpareBank 1 Gruppen AS har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i bankene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/ utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentre; Kompetansesenter for Læring (Tromsø), Kompetansesenter for Betalingsformidling (Trondheim) og Kompetansesenter for Kredittmodeller (Stavanger).

I styret i SpareBank 1 Gruppen AS møter administrerende direktører fra eierbankene SpareBank 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Hedmark og Samarbeidende Sparebanker AS i egenskap av deres eierskap. Eiernes administrerende direktører er også styremedlemmer i styret for Alliansesamarbeidet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Kredittilsynet. Det er eiet av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Foretaket ble startet 18. august 2005. Den enkelte sparebanks eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS er basert på andelen overførte lån fra den respektive eierbank. SpareBank 1 Nord-Norge eierandel utgjør 16,87 % pr 31.12.07, og SpareBank 1 Nord-Norge er representert i både styre, representantskap og generalforsamling

Økonomisk kapital

SpareBank 1 Nord-Norge beregner økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen med utgangspunkt i SpareBank 1 Gruppens egen kapitalvurderingsprosess og vurderinger av økonomisk kapital.

5.7 Forretningsrisiko, inkl. strategisk risiko

Jfr. definisjon under pkt. 3.4.

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. eksterne markedssituasjoner og mulige endringer i rammebetingelsene. Konsernet er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser.

Revisjon av strategier og policyer tar for seg alle sentrale faktorer (både eksterne og interne) som kan påvirke bankens soliditet og lønnsomhet over tid. Prosessen involverer både regioner, fagavdelinger, konsernledelsen og hovedstyret, før endelig sak fremlegges for hovedstyret til diskusjon og beslutning. Strategisk planlegging og beredskap er det viktigste verktøyet for å redusere den forretningsmessige risikoen. Bruk av rullerende prognoser (hvert tertial) og strategirevisjon (2 ganger pr år) er med på å styrke konsernets beredskap. Dette øker konsernets bevissthet i forhold til de endringer som skjer og som kan skje. Prioritering av tiltak som må iverksettes for å redusere risikoen knyttet til bankens fremtidige inntjening og soliditet er sentralt i prognose- og strategirevisjonen.

SpareBank 1 Nord-Norge er godt posisjonert til å møte nye utfordringer. Konsernet har gjennom mange år vist betydelig omstillingsevne og vilje, og konsernet har over tid utviklet kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetenking i utvikling av sine produkter og tjenester.

Økonomisk kapital

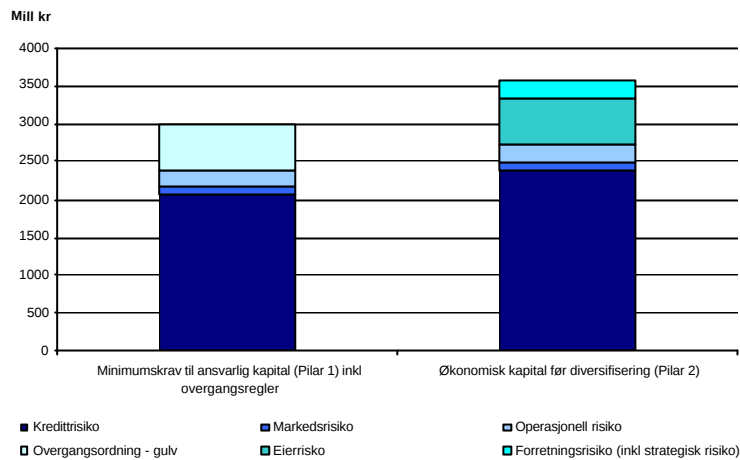
Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter pilar 2.

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i Sparebank 1 Nord-Norge sine inntekter og kostnader. Volatiliteten beregnes på bakgrunn av elementer som mulig endring i kundeadferd som følge av alvorlig økonomisk tilbakeslag, endring i konkurransesituasjon eller produktinnovasjon.

SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

I grafen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til

forskjellene mellom de to pilarene.

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (pilar 2) før diversifiseringseffekter på 3,6 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) på 2,4 mrd. kroner (før overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- **Kredittisiko:**
 - *Tapsgrad Gitt Mislighold:* Ved beregning av økonomisk kapital for kredittisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 Nord-Norge sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er vesentlig lavere enn de myndighetsfastsatte sjablong-verdiene.
 - *Konsentrasjonsrisiko:* Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.
- **Eierrisiko SpareBank 1 Gruppen AS:** Det beregnes økonomisk kapital (pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS tilsvarende 0,6 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) kommer eierposten som fratrekke med 50 % i kjernekapitalen og 50 % i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital.

- *Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko):* Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital og likviditetsrisiko.